

आ.व.२०७७।०७८ को बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम

यस गरीमामय नगरसभाका आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,

सभाका आदरणीय सदस्यज्यूहरु,

राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, सञ्चारकर्मी एवं समस्त नगरवासी महानुभावहरु,

यस दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको गरिमामय नगरसभामा यस नगरपालिकाको नगर उपप्रमुखको हैसियतले विद्यमान विषम परिस्थितिका बीच नगरपालिकाको चौथो बजेटको रूपमा आ.व. २०७७।०७८ को बजेट प्रस्तुत गर्न उपस्थित भएको छु। यस अवसरमा देशको राजनीतिक तथा सामाजिक रूपान्तरणका निम्ति ईतिहासका विभिन्न कालखण्डमा भएका क्रान्ति, संघर्ष र आन्दोलनहरूमा देश र जनताको निमित्त आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति उच्च श्रद्धाका साथ भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै घाईते तथा अपाङ्गहरूको शिघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दै उहाँहरूको योगदान प्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु।

'समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली' को राष्ट्रिय लक्ष्य र 'स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश' भन्ने प्रदेशको गन्तव्य प्राप्तिका लागि नगरको सहभागिता र योगदान सुनिश्चित गर्न 'समाजवाद उन्मुख सभ्य र समृद्ध नगर' बनाउने हाम्रो अभियान जारी छ।

स्थानीय सरकारको रूपमा नगरपालिकाको गठन पश्चात जनशक्ति र भौतिक व्यवस्थापन; नीतिगत, कानूनी एवं संस्थागत संरचनाको विकास; स्रोतहरूको प्रभावकारी परिचालन; दिर्घकालीन विकासको स्पष्ट खाका निर्माण; संघ र प्रदेश तहहरूसंग समन्वय, साझेदारी र सहकार्य आदी जस्ता संक्रमणकालीन अवस्थालाई चिदै विगत वर्षहरूको अथक प्रयासबाट हासिल भएका उपलब्धिहरूको जगमा टेकेर विकास र समृद्धिको यात्रालाई तीव्रता दिने मार्गमा हामी अघी बढिरहेका छौं।

तर, यसै बीच कोभिड-१९ विश्वव्यापी महामारीका कारण मानव जाति माथि शताब्दिकै सबैभन्दा ठूलो संकट पैदा भएको छ। विश्वले नै गम्भीर मानवीय र आर्थिक संकटको सामना गर्नुपरिरहेको र विकासका सिद्धान्त, मान्यता र प्राथमिकताहरू पुनः परिभाषित हुन थालेको यस सन्दर्भमा नगरपालिकाका प्राथमिकताहरू पनि तदनुरूपनै प्रभावित हुनु स्वभाविकै हो।

आर्थिक वर्ष २०७७।०७८ को बजेट प्रस्तुत गरिरहंदा कोभिड-१९ बाट नगरवासीहरूको जीवन रक्षा गर्ने र विकास निर्माण तथा आर्थिक व्यवस्थाहरूलाई पनि गतिशिल र चलायमान बनाउने गम्भिर जिम्मेवारी बोध गरेको छु।

यस विषम परिस्थितिमा सबै जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल, संघ-संस्था, नीजि क्षेत्र, सरोकारवाला निकायहरू तथा आम नगरवासीहरूको सहयोग, सहकार्य र ऐक्यबद्धताले वर्तमान चुनौती सामना गर्न सकिन्छ भन्ने नगरको विश्वास रहेको छ। आगामी वर्षको बजेट नयाँ परिस्थितिले सिर्जना गरेको चुनौतीलाई सामना गर्ने र प्राप्त अवसरलाई उपयोग गर्ने तर्फ केन्द्रित हुनुपर्छ भन्ने साझा बुझाई रहेको छ।

वर्तमान अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै अवस्था र आवश्यकता अनुसार कानूनी प्रावधान अनुरूप संशोधन गरी कार्यान्वयन गर्ने गरी बजेट लचकदार रहने गरी प्रस्तुत गरेको छु।

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरू,

राज्य पुनर्संरचना पछि गठित नगरपालिका भएकाले आन्तरिक श्रोत परिचालन क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको र संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारहरूबाट अनुमान गरिएभन्दा निकै न्यून राजश्व बाँडफाँड तथा अनुदानहरू प्राप्त हुँदै आएको अवस्था छ। कोभिड-१९ को कारणबाट सिर्जित विषम परिस्थितिले व्याप्त बेरोजगारी समस्या तथा स्थानीय सरकारसँग नगरवासी जनताका असिमित अपेक्षाहरूलाई पनि सम्बोधन गर्नु पर्ने चुनौतीहरू विद्यमान छन्। सिमित क्षमता र स्रोत साधन तथा असिमित आवश्यकताका बीचमा तालमेल मिलाई सन्तुलित र दिगो विकास गर्नुपर्ने थप चुनौतीहरू रहेका छन्।

कृषिक्षेत्रलाई बढावा दिन मिश्रित खेती प्रणालीलाई क्रमशः घटाउँदै विभिन्न कृषि बालीका लागि **एक गाउँ-एक पकेट क्षेत्र** घोषणा गरी कृषि उद्यमशिलतातर्फ अघि बढ्ने प्रयास रहेको छ। विदेश जाने सोचाइ प्रति निरुत्साहित गर्दै कृषि व्यवसायमा धेरै भन्दा धेरै युवाहरूलाई प्रोत्साहित गर्दै र कोभिड-१९ को प्रभावले विदेशबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको सीप, दक्षता तथा क्षमता स्थानीयस्तरमा परिचालन गरी अर्गानिक नगर बनाउने अवसर रहेको छ। कृषि व्यावसाय तर्फ आकर्षित गर्ने र यस नगरमा सक्रिय कृषि व्यवसायिहरूको (जुनसुकै उमेर समुहको भए पनि) कामको मूल्याङ्कन गर्दै उहाँहरूको अनुभवलाई सम्मान गरी उदाहरणीय कृषकको रूपमा स्थापित गराउन सहयोग गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। जातीय सहिष्णुता, भौगोलिक विविधता, प्राकृतिक सौन्दर्यताले सम्पन्नशाली धार्मिक, साँस्कृतिक र पर्यटकीय महत्वको प्रचुर सम्भावना बोकेको हाम्रो नगरपालिकाको यिनै विविधतालाई उपयोग गरी स्रोत साधनको वैज्ञानिक परिचालनबाट यो नगरपालिकालाई नमुना नगरपालिकाको रूपमा विकास गर्न हामी प्रयत्नरत छौं ।

यथेष्ट भौतिक पूर्वाधारको कमी, संघ तथा प्रदेश सरकारहरूसंगको परनिर्भरता, संघीयता कार्यान्वयनका क्रममा बाँकी रहेका केही नितीगत अस्पष्टता तथा आन्तरिक स्रोतको अपर्याप्तताका बाबजुद यस नगरपालिकाको दिगो तथा गुणस्तरीय सामाजिक, आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकासको माध्यमबाट समाजवाद उन्मुख, सभ्य र समृद्ध नगरको रूपमा विकास गर्ने सोचका साथ आ.व.२०७७।०७८ को बजेट तथा कार्यक्रम यस गरीमामय सभामा प्रस्तुत गर्न गईरहेको छु ।

गरिबी तथा जोखिममा रहेका विपन्न समुदाय र सिमान्तकृत वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभ दिने; उच्च तथा दिगो आर्थिक प्रतिफल प्राप्त हुने किसिमका भौतिक पूर्वाधार निर्माण हुने; बढी भन्दा बढी जनसंख्यालाई लाभ पुग्ने स्थानीय समुदायको सामाजिक आर्थिक उन्नतीमा सहयोग पुग्ने; वातावरण संरक्षण र विपद व्यवस्थापनमा योगदान पुर्याउने; स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित, रोजगारीमूलक तथा सहभागितामूलक पक्षहरूलाई आयोजना छनोटका आधार तोकिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७७।०७८ को यो बजेट तयारी गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य विद्यमान कानूनहरू, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारका नीति, बजेट तथा कार्यक्रम, पन्ध्रौं योजना र प्रदेशको आवधिक योजना, दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०७५।७६ — २०७९।८०) ले निर्देशित गरेका लक्ष्यहरू तथा नेपाल सरकारबाट प्राप्त निर्देशिका तथा मार्गदर्शनहरूलाई मध्यनजर गर्दै स्थानीय प्राथमिकता र आवश्यकतालाई केन्द्रमा राखेको छु। संघीय प्रतिनिधि सभाका सदस्य तथा प्रदेश सभाका सदस्यज्यूहरूले दिनुभएको सुझावहरू, नगरप्रमुख, कार्यपालिका सदस्यहरू, नगरसभा सदस्यहरूको रचनात्मक सुझावहरू, बुद्धिजीवी, राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, नागरिक समाज, संघ-संस्था तथा निजी क्षेत्रहरूबाट प्राप्त भएका सुझावहरूलाई पनि ध्यान दिएको छु।

सिमित बजेट र स्रोतका बावजुद दिक्कतल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका अन्तर्गतको श्रोत अनुमान तथा कुल बजेट सीमा निर्धारण समिति, राजस्व परामर्श समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, सबै विषयक्षेत्रगत समितिहरू, सबै वडा समितिहरू, संघ-संस्थाहरू, वडावासीहरू, विभिन्न लक्षित वर्गका प्रतिनिधीहरूको प्रत्यक्ष उपस्थितिमा सहभागितात्मक ढंगबाट माग भई आएका योजनाहरू, प्राप्त सल्लाह र सुझाव समेतलाई आत्मसात गर्दै नगर कार्यपालिकाको बैठकमा सघन छलफल सहित पारित गरी यो बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरू,

अव म आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को यथार्थ र आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ को आय र व्ययको संशोधित अनुमान प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

• **आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को आय र व्ययको यथार्थ विवरण:-**

- आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को आन्तरिक आय (राजस्व) बाट प्राप्त रकम रु. ८३ लाख २८ हजार २३ ।
- संघीय सरकारबाट राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रु. ८ करोड २४ लाख ९३ हजार ८ सय ४१ र प्रदेश सरकारसँग राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रु. १ करोड १४ लाख १३ हजार २ सय ६६ गरी राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त जम्मा रु. ९ करोड ३९ लाख ७ हजार १ सय ७ ।
- संघीय सरकारको वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. १४ करोड ९लाख, संघीय सशर्त अनुदान रु. ३४ करोड ७९ लाख ७७ हजार ९ सय ४, समपूरक अनुदान रु. २ करोड ६२ लाख ८१ हजार, विशेष अनुदान रु. ३ करोड ३२ लाख ६ हजार समेत जम्मा प्राप्त रु. ६६ करोड ३४ लाख ८४ हजार ९ सय ४ ।
- प्रदेश सरकारबाट समानीकरण अनुदान रु. ३९ लाख ७२ हजार र सशर्त अनुदान रु. १ करोड ५५ लाख गरी जम्मा प्राप्त अनुदान रु. १ करोड ९४ लाख ७२ हजार ।
- अ.ल्या. रकम रु. ३ करोड ३७ लाख ९६ हजार ८ सय १६ ।
- कुल जम्मा रु. ८४ करोड १९ लाख २१ हजार ६ सय ९३ मध्ये ८० करोड १ लाख ३५ हजार ५ सय ३७ खर्च भएको। यो कूल विनियोजन रकमको ९५.०४ प्रतिशत हुन आउंछ।

• **चालु आर्थिक वर्ष २०७६।०७७को आय र व्ययको संशोधित अनुमान:-**

- चालु आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ को विनियोजन ऐन अनुसार विनियोजित रकम रु. ८३ करोड ८७ लाख १६ हजार १६ (सामाजिक सुरक्षा भत्ता १६ करोड समेत), विनियोजन ऐन अन्तर्गत समावेश नभएको संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान, सशर्त अनुदान र अन्य अनुदान लगायतको रु. १६ करोड ४ लाख ५ हजार ९ सय १० गरि कुल संशोधित बजेट रु. ९९ करोड ९१ लाख २१ हजार ९ सय २६ हुन गएको छ।
- आन्तरिक आय (राजस्व) तर्फ रु. १ करोड ६५ लाख अनुमान गरिएकोमा २०७७ जेष्ठ मसान्त सम्ममा रु. ४१ लाख ५७ हजार ८ सय १० मात्र प्राप्त भएको छ।

- संघीय सरकार तर्फको राजश्व बांडफांडबाट रु. १२ करोड १० लाख प्राप्त हुने अनुमान गरिएकोमा २०७६ वैशाख मसान्त सम्मको रु. ७ करोड ८ लाख ७६ हजार ९ सय ७८ मात्र प्राप्त हुन आएको छ।
- प्रदेश सरकारबाट राजश्व बांडफांडबाट प्राप्त हुने अनुदान रु. २ करोड १५ लाख ९९ हजार अनुमान गरिएकोमा हालसम्म रु. ९८ लाख ११ हजार ७ सय ९८ प्राप्त भएको छ।
- कुल संशोधित बजेट रु. ८३ करोड ९१ लाख २१ हजार ९ सय २६ (सामाजिक सुरक्षा भत्ता बाहेक) मध्ये २०७७ असार पहिलो साता सम्मपूँजिगत तर्फ रु. ११ करोड ६४ लाख ७८ हजार ८ सय ७३ रुपैया र चालु तर्फ रु. ३८ करोड ८३ लाख ४४ हजार ९५ गरि जम्मा रु. ५० करोड ४८ लाख २२ हजार ९ सय ६८ खर्च भएको अनुमान छ। जसमा पूँजिगत तर्फ ३३.९८ प्रतिशत र चालु तर्फ ७८.२५ प्रतिशत गरि कुल ६०.१६ प्रतिशत खर्च भएको अनुमान छ।

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म आ.व. २०७७।०७८ को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरू प्रस्तुत गर्न गईरहेको छु ।

बजेटका उद्देश्यहरू :-

- प्रत्येक गाउँ तथा वडालाई कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने ।
- दिगो र गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास ।
- समृद्ध, समुन्नत र अर्गानिक नगरपालिकाको रूपमा विकास गर्दै लैजाने ।
- उच्च, दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने ।
- विभिन्न वर्ग, लिङ्ग, सम्प्रदाय, क्षेत्र र जातजातिको समावेशी र समन्यायिक विकास गर्ने ।
- नगरपालिकाद्वारा प्रदान गर्ने सेवालालाई प्रभावकारी बनाउने ।

बजेटका प्राथमिकताहरू :-

- यस नगरपालिकाको आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका उपलब्धिहरू हासिल गर्न सहयोग पुर्याउने आयोजनाहरू
- कोभिड-१९ बाट सिर्जित संकट व्यवस्थापनका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू, संकटबाट अति प्रभावित क्षेत्र रोग, भोक, शोक र रोजगारीलाई मध्यनजर गरी मानव जीवन रक्षा गर्ने कार्यक्रमहरू
- "आफ्नो गाउँ-कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउं" भन्ने नीतिलाई आत्मसात गर्दै रोजगारी वृद्धि गर्ने, स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि गरी आत्मनिर्भर गाउँ बनाउने आयोजना तथा कार्यक्रमहरू
- थोरै लगानीबाट उच्च प्रतिफल दिने र आर्थिक विकासमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने आयोजनाहरू
- विगत तथा चालु आ.व.मा सुरु भई सम्पन्न नभएका ठूला आयोजनाहरू
- स्थानीय गौरवका आयोजनाहरू
- समावेशी र सन्तुलित विकासमा सहयोग पुर्याउने आयोजनाहरू

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरू,

उल्लेखित उद्देश्य तथा प्राथमिकताका आधारमा यस नगरपालिकाको चालु आ.व. २०७७।०७८ को बजेट सारमा प्रस्तुत गर्न गईरहेको छु ।

१) आयतर्फ

- क) नगरपालिकाको आन्तरिक आय रकमरु. १ करोड ५ लाख रहने अनुमान छ। आन्तरिक राजस्व तथा गैर राजस्वका दरमा सामान्य परिवर्तन गरिएको छ। जुन अर्थ सम्बन्धि प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न वनेको विधेयक, २०७७ मा प्रस्तुत गरेको छु।
- ख) संघीय सरकार राजस्व बाँडफाँडबाट रु. ११ करोड ७ लाख ८७ हजार ९० र प्रदेश सरकार राजस्व बाँडफाँडबाट रु. १ करोड ६४ लाख ७८ हजार गरी राजस्व बाँडफाँडबाट जम्मा रु. १२ करोड ७२ लाख ६५ हजार ९० प्राप्त हुने अनुमान गरेको छु ।
- ग) संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदात तर्फ: वित्तिय समानिकरण अनुदान रु. १४ करोड ४१ लाख, समपूरक अनुदान रु. १ करोड ५६ लाख, विशेष अनुदान रु. २ करोड, सशर्त अनुदान रु. ४० करोड ८९ लाख गरी जम्मा रु. ५८ करोड ८६ लाख प्राप्त हुने अनुमान गरेको छु ।
- घ) प्रदेशसरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तर्फ: वित्तिय समानिकरण अनुदान रु. ७५ लाख ६२ हजार, समपूरक अनुदान रु. १ करोड, सशर्त अनुदान रु. २ करोड ५१ लाख गरी जम्मा रु. ४ करोड २६ लाख ६२ हजार प्राप्त हुने अनुमान गरेको छु ।

माथि उल्लेखित श्रोतहरूबाट आ. व. २०७७।०७८ को कुल बजेट रु. ७६ करोड ९० लाख २७ हजार ९० हुने अनुमान गरेको छु।

२) विनियोजनतर्फ

- क) संघीय सशर्त कार्यक्रम तर्फ रु. ४० करोड ८९ लाख विनियोजन गरेको छु।
- ख) संघीय विशेष अनुदानबाट संचालित आयोजनाहरूको लागि रु.२ करोड विनियोजन गरेको छु ।
- ग) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने समपूरक अनुदान तोकिएको आयोजनाहरूको लागि विनियोजन गरेको छु ।
- घ) प्रदेश सशर्त कार्यक्रम तर्फरु. २ करोड ५१ लाख विनियोजन गरेको छु।
- ङ) चालुखर्च (कार्यालय) तर्फ रु. १२ करोड ८१ लाख ४० हजार ४ सय ७० खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। वडागत चालु खर्च तर्फ रु. १ करोड १६ लाख विनियोजन गरेको छु।
- च) संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको सहलगानीमा निर्माणाधिन र निर्माण हुने नयाँ आयोजनाहरूको लागि रु. ५ करोड ५७ लाख विनियोजन गरेको छु।
- छ) आर्थिक वर्ष २०६७।७७ मा अनुमानित आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम न्युन हुन गई सिर्जित दायित्वको भुक्तानी दिन रु. २ करोड विनियोजन गरेको छु।

विषयगत विनियोजन तर्फ

१) आर्थिक विकास

कोरोना भाईरसले गर्दा विश्व आक्रान्त भाईराखेका बेला स्वदेशी उत्पादन अपुग भाई खाद्य संकट आउन सक्ने भएको हुँदा कृषि क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकतामा राख्दै "आफ्नो गाउँ-कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउं" भन्ने नीति अबलम्बन गरिएको छ। वन पैदावार लगायतका स्थानीय स्रोत साधन तथा मौलिक सीपमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्योग स्थापनामा प्रोत्साहन गर्दै उद्योग व्यापार तथा सेवा क्षेत्रलाई सक्षम बनाउने उद्देश्य लिईएको छ।

- कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्न कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम अन्तर्गत रु. ६७ लाख ७ हजार विनियोजन गरेको छु।
- कृषि पकेट क्षेत्र घोषण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई कृषिमूलक उत्पादन क्षेत्रमा "एक गाउँ-एक पकेट कार्यक्रम" का लागि प्रत्येक वडामा रु. १० (दश) लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।
- खेतियोग्य जमिनमा बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुर्याउने उद्देश्यका साथ सिंचाई आयोजनाहरूका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
- वैदेशिक रोजगारीमा गएर फर्केका युवाहरूका लागि लक्षित गरी सुरक्षित आप्रवासन परियोजना अन्तर्गत रोजगार प्रबर्द्धन कार्यक्रमको लागि रु. १ करोड २२ लाख विनियोजन गरेको छु।
- वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाहरू संचालनका लागि वडास्तरीय आर्थिक विकास तर्फ रु. १ करोड ६७ लाख ८९ हजार विनियोजन गरेको छु।

२) सामाजिक विकास

कोरोना भाईरसको संक्रमण न्यूनीकरण तथा रोकथामलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ। कोरोना भाईरसका कारणले शिक्षा क्षेत्रमा उत्पन्न संकटलाई हल गर्न तथा विद्यालय तहका विद्यार्थीहरूको निरन्तर अध्ययन गर्ने बानीको विकास गर्न सूचना प्रविधि लगायत बैकल्पिक विधिबाट शिक्षण सिकाई गर्ने नीति लिईएको छ। नगरवासीलाई सर्वसुलभ स्वास्थ्य एवं पोषण, स्वच्छ पिउने पानी तथा सरसफाइको सुविधामा पहुँच बृद्धि गर्दै लाने उद्देश्य लिईएको छ। खेलकुदको विकास, युवा परिचालन एवं प्रबर्द्धन गर्दै लगिनेछ। लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण सुनिश्चित गरी समावेशी विकास गर्ने लक्ष्य लिईएको छ।

- शिक्षा क्षेत्रमा सबैको पहुँच पुर्याई शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि शिक्षा क्षेत्रमा रु. ३० करोड १३ लाख ५५ हजार विनियोजन गरेको छु।
- स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुर्याई स्वास्थ्य सेवाको स्तर बृद्धि गर्ने कार्यको लागि स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रमा रु. ५ करोड ७७ लाख विनियोजन गरेको छु।

- १५ वटै वडामा चालु आ.व.बाट क्रमागतरूपमा सुरु भएको एक-एक वटा दुई कोठे विद्यालय भवन र तार घेराबारा सहितको संरचना निर्माण आयोजना सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- महिला, किशोरी र बालबालिकामा हुने कुपोषणको अबस्थामा सुधार ल्याउने उद्देश्यले नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने बजेट र यस नगरपालिकाले छुट्याएको समपुरक रकम सहित प्राथमिकताका साथ बहुक्षेत्रीय पोषण योजना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने व्यवस्था मिलाएको छु ।
- महिलाहरूलाई आर्थिक, राजनीतिक र सामाजिक रूपमा सबल र सक्षम बनाउदै महिला शसक्तिकरण गर्ने कुरालाई ध्यानमा राखेर उपप्रमुख संग महिला कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- जेष्ठ नागरीक, अपाङ्गता, एकल महिला र दलित बालबालिका लगायतका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गर्न संघीय अनुदान अन्तर्गत आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाहरू संचालनका लागि वडास्तरीय सामाजिक विकास तर्फ रु. ७९ लाख ५२ हजार ५ सय विनियोजन गरेको छु ।

३) पूर्वाधार विकास

नगरपालिकाको केन्द्र र मध्यपहाडी लोकमागदिखि प्रत्येक वडा केन्द्र, माध्यामिक विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी लगायतका सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरूसम्म बाह्र महिना यातायात सञ्चालन हुने गरी सडकको पहुँच पुर्याउन सडक स्तरोन्नतीको कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिईनेछ । प्रत्येक वडामा स्वच्छ खानेपानी आपूर्ति तथा व्यवस्थापन गर्ने नीतिलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

- विगत र चालु आवमा सुरु भएका आयोजनाहरू आगामी आवमा सम्पन्न गर्न तथा निरन्तरता दिनको लागि रु. १ करोड विनियोजन गरेको छु ।
- नगरपालिकाको प्रशासकीय भवनको ठेक्का प्रक्रिया अन्तिम चरणमा रहेका कारण संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको समपूरक अनुदान समेत समावेश गरी आगामी वर्ष निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी रु. ७० लाख बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
- पुराना र अत्यन्तै जिर्ण अवस्थाका भवनहरू रहेका र भवन नभएका ११ वडाहरूमा चालु आ.व.बाट क्रमागतरूपमा सुरु भएको ११ वटै प्रशासकीय भवनहरू निर्माण आयोजना सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- बुईपाको यलम्बर पार्कमा विश्वकै सबैभन्दा अग्लो यलम्बरको मूर्ति निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिन, बगरे भञ्ज्याङमा वाटर पार्क निर्माणलाई निरन्तरता दिन र दिक्तेलको रत्नपार्कमा सपिड कम्प्लेक्स निर्माण सुरु गर्नका लागि प्रदेश सरकारको समपूरक अनुदान समेत समावेश गरी आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाहरू संचालनका लागि वडास्तरीय पूर्वाधार विकास तर्फ रु. १ करोड ४० लाख ४२ हजार ५ सय विनियोजन गरेको छु ।

४) बन-वातावरण, विपद व्यवस्थापन तथा सरसफाई

- विपद व्यवस्थापनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- फोहरमैलाको व्यवस्थित विसर्जनका साथै यस नगरलाई अर्गानिक नगर बनाउने उद्देश्य अनुसार थालिएको कम्पोष्ट प्लान्टको उत्पादनलाई व्यवस्थित गर्नका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
- नविकरणीय उर्जा प्रविधिहरू (लघु तथा साना जलविद्युत, सौर्य उर्जा, वायोग्यास, वायोमास उर्जाको उत्पादन र प्रयोग) मार्फत उर्जा उत्पादन र प्रयोगको लागि रु. ८ लाख विनियोजन गरेको छु ।
- वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाहरू संचालनका लागि वडास्तरीय बन, वातावरण, विपद व्यवस्थापन तथा सरसफाई तर्फ आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।

५) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन

- नगर कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरूको संस्थागत सुधारको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको क्षमता विकासको लागि केही बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
- प्रविधिमैत्री विकासबाट सुशासन कायम गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
- वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाहरू संचालनका लागि वडास्तरीय संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन तर्फ रु. ९ लाख ३२ हजार ५ सय विनियोजन गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरू,

प्रस्तुत बजेटको कार्यान्वयनबाट यस नगरपालिका भित्र सुशासनको अभिवृद्धि भई आर्थिक विकास, सामाजिक विकास तथा भौतिक पूर्वाधार विकासमा उल्लेखनीय प्रगति हुने विश्वास लिएको छु ।

यो बजेट निर्माणको क्रममा अहोरात्र खटिई तथा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष रचनात्मक, सिर्जनात्मक सल्लाह सुझाव एवं प्रतिक्रिया दिई सहयोग गर्नुहुने नगरप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरू, सल्लाहकारज्यूहरू, विभिन्न विषयगत समितिका संयोजक तथा सदस्यज्यूहरू, राजनैतिक दल, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, सञ्चारकर्मी एवं समस्त नगरवासी महानुभावहरूमा हार्दिक धन्यवाद सहित कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा, 'समाजवाद उन्मुख सभ्य र समृद्ध नगर' निर्माण गर्ने अभिभारा र कोभिड-१९ ले सिर्जना गरेको चुनौतीहरू बीच आएको यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयनमा पनि यहाँहरूको पूर्ण सहयोग प्राप्त हुने कुरामा विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद !